

Dr hab. Joanna Kulczycka, prof. AGH
AGH Wydział Zarządzania,
Kraków, ul. A. Gramatyka 10
e-mail: kulczycka@agh.edu.pl
tel. 605 333 363

Kraków, 23.12.2022 r.

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr inż. Marka Staszka pt. Model systemu zarządzania innowacjami w przedsiębiorstwach zorientowanych na zrównoważony rozwój napisanej pod kierunkiem dr hab. Aleksandry Kuzior, prof. PŚ

Recenzję wykonano na zlecenie Rady Dyscypliny Nauki o Zarządzaniu i Jakości Wydziału Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej z dnia 07.11.2022 r.

1. Charakterystyka i zakres pracy doktorskiej

Tematem rozprawy jest analiza i ocena funkcjonowania przedsiębiorstw zorientowanych na zrównoważony rozwój w celu opracowania holistycznego modelu zarządzania innowacjami. Podejście holistyczne oznacza, że nie sprowadza się on jedynie do procesu zarządzania innowacjami, a uwzględnia wiele zagadnień zrównoważonego rozwoju, w tym przede wszystkim komponenty ekonomiczne, środowiskowe i społeczne (wynikające z etyki społecznej). Tak szerokie ujęcie problematyki obejmowało krytyczny przegląd literatury, a także rozbudowane ilościowe i jakościowe badania własne (ankieta – 10 zadań, kwestionariusz wywiadu – 5 pytań). W efekcie praca liczy aż 316 stron, 46 rysunków, 24 tabele i 562 pozycje cytowanej literatury, głównie zagranicznej, co w znacznym stopniu potwierdza, iż przyjęta problematyka badawcza nie była przedmiotem dokładnych badań w Polsce. Ponadto uwzględniono zmieniające się uwarunkowania prawne analizując m.in. aktualne akty prawne, komunikaty UE i standardy ISO. Pomimo, iż praca jest rozbudowana, jednak jej układ jest logiczny, skoncentrowany na zarządzaniu w przedsiębiorstwach, obejmując zarówno w części teoretycznej, jak i praktycznej analizy kolejno w obszarach innowacji, a następnie zrównoważonego rozwoju. Wyraźną wartość dodaną i istotną nowością w kontekście rozwoju nauk o zarządzaniu i jakości stanowi autorski model systemu zarządzania innowacjami w przedsiębiorstwach zorientowanych na zrównoważony rozwój zawarty w rozdziale 5 wraz z jego implikacjami prezentowanymi w rozdziale 6. Wymiar praktyczny dysertacji to propozycja bloków decyzyjnych i kolejnych kroków postępowania oraz zestawu powiązanych decyzji prowadzących do komercjalizacji odpowiedzialnych innowacji spełniających kryteria zrównoważonego rozwoju. Autor wypunktował też ograniczenia szczególnie w obszarze badań empirycznych, słusznie podkreślając, iż przyjęta grupa badawcza obejmuje przedsiębiorstwa, które deklaratywnie podkreślają swój wkład w działania na rzecz zrównoważonego rozwoju

l. dr. 70/2022/2023 1

28.12.2022 Marcju

poprzez dobrowolny udział w programie partnerstwa Forum Odpowiedzialnego Biznesu. Rzeczywiście brak odniesienia do innych podmiotów (tło) stanowiłoby interesujące porównanie lub dalszy potrzebny kierunek badań. Szczególnie cenne i istotne z punktu widzenia naukowego w rozprawie jest też usystematyzowanie i uporządkowanie rozproszonej wiedzy o zrównoważonych innowacjach i doprecyzowanie przyjmowanych często nieprecyzyjnie lub zamiennie pojęć, np. takich jak ekoinnowacje, zrównoważone (sustainable innovation), odpowiedzialne (responsible innovation), ekosystemy innowacji, w tym doprecyzowane zdolności i potencjału do innowacji, determinant innowacyjności, a także na tle przeglądu literatury samego pojęcia i typologii innowacji.

2. Ocena rozprawy

Za mocną stroną pracy można zatem przyjąć:

- nowatorskie i ambitne ujęcie problematyki badawczej wraz z propozycją praktycznych rozwiązań i wskazówek dla menedżerów przedsiębiorstw zorientowanych na zrównoważony rozwój,
- określenie znaczenia i ujęcie związków innowacji ze strategią przedsiębiorstwa,
- skoncentrowanie na obszarach zdecydowanie wpisujących się w nurt badań dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości,
- precyzyjne sformułowanie celu pracy, pytań badawczych i aktualność tematyki,
- przeprowadzenie kompleksowej i wielowątkowej analizy na podstawie licznych publikacji (krajowych i zagranicznych), w tym badań zmian prawnych i uwarunkowań rynkowych dotyczących wprowadzania zasad zrównoważonego rozwoju w przedsiębiorstwach, oraz identyfikacji determinant i barier wdrażania innowacji,
- prowadzenie własnych badań ankietowych i wywiadów wraz z interpretacją ich wyników, ograniczeniami, wnioskami i rekomendacjami, w tym z bardzo ciekawym podziałem roli uwarunkowań ekonomicznych, środowiskowych i społecznych w zarządzaniu organizacjami z punktu widzenia różnych interesariuszy, np. wykazanie znaczenia i dominacji wartości ekonomicznych z punktu widzenia przedsiębiorstw, przy deklaracyjnym strategicznym postrzeganiu celów zrównoważonego rozwoju, oraz bardzo wysokim znaczeniu zgodności z zasadami etycznymi,
- opracowanie, testowanie i weryfikowanie własnego modelu, z prawidłowym zastosowaniem metod badawczych (triangulacja, dedukcja),
- znakomita i przejrzysta interpretacja uzyskanych wyników wraz z wykorzystaniem metod statystycznych i graficzną ilustracją wyników

Ponadto praca jest bardzo starannie napisana, z bogatym zasobem słownictwa i ciekawą tabelaryczną prezentacją analiz literatury oraz wprowadzanych pojęć.

Za słabszą stroną uznaję:

- nadmiernie rozbudowane hipotezy badawcze – jest ich aż 9 i nie wszystkie wydają się być w pełni skorelowane z modelem i celem pracy. Pomimo, że Autor w tym ciągu hipotez rozpoczyna od znaczenia społecznych i środowiskowych wartości dla poszczególnych grup interesariuszy i ich pozytywnego wpływu na pozycje społecznych

i środowiskowych wartości etycznych, ta pozycja z kolei sprzyja zorientowaniu na zrównoważony rozwój i formalnemu odniesieniu kultury organizacji do wartości etycznych, itp. to dopiero hipoteza 4 odnosi się do zrównoważonego rozwoju i innowacji. Wydaje się iż wprowadzenie 1-3 hipotez głównych, a następnie być może wskazanie pomocniczych byłoby rozwiązaniem bardziej przejrzystym i bardziej skorelowanym z celem i pytaniami badawczymi oraz opracowanym modelem. Pogrupowane, np. sprzyjające zorientowaniu organizacji na zrównoważony rozwój (ogólnie) hipotezy, dotyczące systemu zarządzania innowacjami oraz te o zakresie bardziej szczegółowym, lub co najmniej rozdzielenie ich zgodnie z proponowanymi głównymi celami pracy (CB 1 – identyfikacja wartości, CB 2 – identyfikacja kluczowych czynników determinujących innowacyjność). W związku z tym proszę o wskazanie głównych hipotez lub ich pogrupowanie w zależności od celów i ich znaczenia dla budowy modelu systemu zarządzania innowacjami,

- praca skoncentrowana jest na działalności przedsiębiorstw, często nieprecyzyjnie nazywanych firmami, dlatego wydaje się, iż pojęcie organizacja/podmiot byłoby tu bardziej właściwe. Również nie do końca jasne jest czy analizowane podmioty to przede wszystkim duże spółki czy też małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP). Jest to o tyle istotne, że odpowiedzi uzyskano z 12 przedsiębiorstw z 58 należących do Forum Odpowiedzialnego Biznesu, a wybrana do oceny próba obejmuje podmioty z Global Compact Network Poland zrzeszająca 92 organizacje reprezentujące świat biznesu i nauki oraz organizacje pozarządowe (celem inicjatywy *United Nations Global Compact*, jest utworzenie platformy dla rozwoju, wdrożenia oraz rozpowszechnienia odpowiedzialnej i zrównoważonej polityki korporacyjnej) – zatem czy do badań wybrane zostały tylko „firmy” duże i korporacje międzynarodowe czy są też MSP i czy tu wyniki badań są zróżnicowane? Jest to o tyle istotne, gdyż inna jest polityka i wymagania raportowania skierowane do dużych podmiotów gospodarczych,
- w pracy rekomenduję, aby doprecyzować pojęcie holistyczne, zwłaszcza, że celem pracy jest zbudowanie holistycznego modelu zarządzania innowacjami, a brak jest jednoznacznego stanowiska Autora co rozumie pod tym pojęciem (np. czym jest podejście holistyczne – „gdy elementy rozpatrywane jako całość”, coś więcej niż proces zarządzania innowacjami, obejmujący cztery perspektywy, tj. intencje, infrastrukturę, oddziaływanie i wdrażanie, uwzględnienie ekosystemu innowacji) – dlatego proszę o doprecyzowanie stanowiska, czy jest, a nie czym nie jest - pojęcie holistyczne - *Podejście holistyczne w opracowaniu modelu zarządzania innowacjami oznacza, że nie sprowadza się on jedynie do procesu zarządzania innowacjami, który obejmuje sekwencję identyfikacji, oceny, planowania, wdrożenia i komercjalizacji innowacji.* Proponuje też uwzględnienie tego podejścia w tabeli 10.

Pomimo wskazanych zapytań praca jest inspirująca i zachęcająca do dalszych badań, w tym m.in. dotyczących powiązań z 17 Celami Zrównoważonego Rozwoju, metodyką i kryteriami eko-innowacji opracowanymi przez Komisję Europejską dla poszczególnych krajów (być może możliwą dla zastosowania dla podmiotów gospodarczych), analizą badań dla innych grup

podmiotów gospodarczych, np. MSP, start-upów czy innych organizacji wdrażających innowacje. Kolejny aspekt to pytanie na ile wykorzystywane są lub można wykorzystać w polityce gospodarczej wyniki dotyczące najpopularniejszych metod generowania potencjału innowacyjnego (w ankietowanych firmach to szkolenia z zakresu innowacji oraz prace związane z projektowaniem nowych i ulepszaniem istniejących produktów i procesów) i tych, które cieszyły się najmniejszą popularnością (zakup patentów i know-how od innych organizacji), szczególnie w kontekście wdrażaniu nowych programów badawczych w tym tych promujących innowacje i finansowanych z Funduszy UE.

3. Wnioski

Po zapoznaniu się z rozprawą napisaną przez mgr inż. Marka Staszka i mając na uwadze ustawowe zapisy (Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce), stwierdzam, że spełnia ona wymogi stawiane tego typu pracom naukowym, a Autor posiada szeroką wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia badań naukowych. Przedmiotem rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej.

Wnioskuje o dopuszczenie do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Wnioskuje również o wyróżnienie pracy za opracowanie autorskiego modelu zarządzania innowacjami o dużym potencjale wdrożeniowym, jego testowanie i weryfikację oraz uwzględnienie oczekiwań licznych grup interesariuszy. Jest to szczególnie ważne w kontekście budowy strategii podmiotów gospodarczych oraz analizowanej konkurencyjności przedsiębiorstw, a zwłaszcza w przypadku gdy – jak podkreśla Autor – innowacje mają służyć nie tylko generowaniu nowych produktów, ale również poprawie efektywności ekonomicznej dzięki polepszeniu produktywności oraz usprawnieniu samej organizacji przedsiębiorstwa czy też stylu zarządzania, poprzez m.in. zwrócenie uwagi na zagadnienia ekoinnowacji, innowacji społecznych, systemowych czy też innowacji modelu biznesowego, a nie tylko tych technologicznych.

Joanna Kulczycka